

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

ÇİLT: 1 • SAYI: 8

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA :
SADIK GÖKCE- SEDAT ULUPINARLI

29 OCAK 2022 CUMARTESİ

BİR KIŞ HATIRASI

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ
- ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

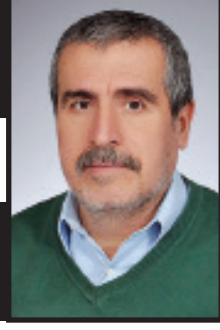
- 1971'DEN BİR KIŞ HATIRASI
- **SADIK GÖKCE**
- ÇUMRALI MATBAACI VE GACETECİLER
- **SEDAT ULUPINARLI**
- BU GECE
- **ANUŞ GÖKCE**
- **SIHHIYE HACI ABDULLAH EFENDİNİN BAHÇESİ VE DOLAP BEYGİRİ!**
- **AHMET YILDIZ**
- **PELİT AĞACI**
- **ERTAN GÖKÜŞ**
- **BİR GÜN BENİMLE YÜZLEŞECEKSİN**
- **FATMA BARDAKÇI**
- **ÇUMRA HATIRA DEFTERİNE DÜŞEN DAMLA...**
- **MUSTAFA YAVUZ**
- **ÇOLAK**
- **ÇUMRA'NIN YİĞİTLERİ**
- **MEVLÜT MÜLAYİM**

1971'DEN BİR KIŞ HATIRASI

Geçen Cuma (21 Ocak) günü hafta sonunu geçirmek üzere köye gittim. Hava oldukça soğuktu.

SADIK GÖKCE

sadikgokce@hotmail.com

Eve girip sobayı yaktım. Niyetim Pazar günü Konya'ya dönmekti. Hani atalarımız demişler ya "Evdeki hesap çarşıya uymaz" diye. Bizim iş de öyle oldu. Cumartesi günü başlayan kar Pazar günü de devam edince Konya'ya dönme işi yattı. O gün de köyde geceleme zorunda kaldım. Ancak Pazartesi öğleden sonra yola çıkabildim.

Bu zorunlu misafirlik bana geçmişte kalan birkaç anıyı hatırlattı. Eşim Anuş hanımla birlikte bir tabağa doldurduğumuz kar üzerine pekmez dökerek kar helvası yaptık ve büyük bir zevkle kaşıkladık. Bu işlemi Pazar ve Pazartesi olmak üzere iki kez tekrarladık.

Bu arada kar esareti beni yıllar öncesine götürdü. Daha ilkökul birinci sınıfta idim. Takvim yaprakları 13 Mart 1971'i gösteriyordu. Kışın çıkmasını, baharın gelmesini bekliyorduk. Ancak hiç kimse kışın giderken bizleri acı içinde bırakacağını, o yılın unutulmazlar arasına gireceğini tahmin etmemişti.

Akşama doğru başlayan kar yağışı birden Çumralının tabiri ile "Tipi"ye dönmüş, göz gözü görmez olmuştu. İnsanlar telaşla iş yerlerinden çıkıp evlerine koşturup sıcak sobalarının başına atmışlardı kendilerini. Ancak herkes evine gidebilme şansını yakalayamamıştı. Çıkan fırtına elektrik tellerini koparmış, direkler yıkılmış Çumra'yı elektriksiz bırakmıştı. Düşünüyorum de o gün bu günkü şartlarda yaşasa idik yani doğalgaz ve elektrikle ısınsa idik ne yapardık?

Fırtına dindikten sonra o dönem Çumra Kaymakamı olan Mehmet Keçeciler acı haberi açıklamıştı. Çumra bu tipide 60'ın üzerinde canını kaybetmişti. (Mehmet Keçeciler daha sonra Konya Belediye Başkanlığı yapmış, başkanlığı sırasında yapılan 12 Eylül Askeri Darbesi sonucu görevden alınmıştır. 1980'den sonra Turgut Özal tarafından kurulan Anavatan Partisi Kurucuları arasında yer almış, askeri yönetim tarafından veto edildiği için milletvekili adayı olamamıştır 1982 yılında yapılan seçimlerde. Daha sonraki yıllarda Konya Milletvekili olarak Parlamente'ye girmiş ve Devlet Bakanlığı yapmıştır.) Tabii bu resmi açıklama idi... Daha resmi kaynaklara ulaşamayan ne kadar kayıp vardı ancak Allah bilir. Bu kayıplardan birisi ve hafızalara kazınanı Bakkal Muhittin Yılmaz ve iki oğlunun tipide yollarını kaybedip evleri yerine Çumra'nın dışına doğru yürümleri ve donarak can vermeleri oldu. Fırtına dindikten sonra başlatılan arama tarama faaliyetleri sonucu Bakkal Muhittin Yılmaz ve oğulları Mehmet ile H. Ali'nin cansız bedenleri Çumra'nın dışında Taşköprü mevkiinde bulundu. Bunun dışında sabah ava çıkıp tipiye yakalanan onlarca avcı da hayatını kaybetmişti.

Çumralıyı yasa boğan bir başka olay ise anne kızın hayatlarını kaybetmeleri oldu. Çumra'da Poz Mevlüt adıyla bilinen Mevlüt Taşdelen'in kızı Fahriye ve eşi Gülhan da hayatlarını kaybedenler arasında idi. Olay şöyle anlatılmıştı tipi geçtikten sonra, Fahriye ders çalışmak için komşu eve gitmişti. Kar başlayıp hava karamaya başlayınca anne Gülhan kızının eve gelmediğini görüp eline aldığı gaz lambası ile komşuya gitmişti. Kızı Fahriye'yi komşudan alan anne Gülhan ev sahibinin bekleyin fırtına geçsin öyle giderseniz ısrarına rağmen evde başka çocukları da olduğu gerekçesi ile sokağa çıkmış ancak fırtına elindeki lambayı söndürünce evin yolunu kaybetmiş ve eve ulaşmadan sokakta kızı ile birlikte hayatını kaybetmiştir.

Yine anlatıldığına göre Karamankırlı (Güvercinlik Köyü) bir çoban kar sabah olatmaya çıkardığı koyunlarını kar başlayınca toplayıp köyün yolunu tutmuş. Ancak daha köye ulaşmadan kar yağışı şiddetlenip tipiye dönüşünce yön duygusunu kaybedip koyunları Çarşamba Çayına doğru sürmüş. Çaya ulaşan koyunlar suya gümüşler. Bu sırada yüzlerce koyun telef olmuş.

Bunlar tipi geçtikten sonra Çumralının konuşup anlatıklarındır. Bir de bizim yaşadıklarımız var. Kısaca bu durumu da paylaşmak isterim.

Tipi başlarken rahmetli babam eve geldi, hepimizin evde olup olmadığımızı kontrol ettikten sonra bizimle aynı hayatı paylaşan teyzemleri de kontrol etti. Sonra eve geldi ve şükür herkes evde diyerek anamdan yemeği hazırlamasını istedi. Bu arada elektrikler kesildi. O dönemde kışın yemekler soba üzerinde yapılır, masraf olur diye tüp kullanılmazdı.

Elektrikler kesildikten sonra bir süre oturduk. Dışarda müthiş bir fırtına vardı. Rüzgârın sesi oturduğumuz odada kulaklarımızın içinde çnlüyordu. O gece anam bizi erken yattırdı. Sabah kalktığımızda tipi dinmiş ortalık sakinleşmişti. Ancak bizi bir sürpriz bekliyordu.

Fırtınanın dinmesi ile birlikte kapıyı açmaya giden babam kapıyı açtığında karşısında kar duvarı ile karşılaşmıştı. Oturduğumuz evin hemen karşısında mutfağımız vardı. Mutfak ile evi birleştiren bahçe duvarı ve yola açılan hayat kapımız da orada idi. Bu duvarlar evin önünde üç yanı kapalı bir alan oluşturuyordu. Esen rüzgâr önüne aldığı karı bu kapalı alana yığıyordu. Rüzgârın kuytu alanlara taşıdığı bu kar yığımına "kürs" diyoruz. İşte yığılan bu kürs bizim evin kapısını mutfaka kadar (nerede ise dört metrelik bir alan) tamamen doldurmuş.

O dönemde buzdolabı bulunan ev sayısı parmakla sayılacak kadar azdı. Bütün yiyecekler serin olduğu için mutfaklarda saklanırdı. Mutfaklar da evden bağımsız müstakil olurdu. Anamın sabah kahvaltısı hazırlayabilmesi için mutfakta bulunan yiyeceklerden ihtiyaç olanların eve taşınması gerekli idi. Babam evin bahçeye bakan penceresinden çıkıp evin kapısı ile mutfağın arasında bulunan alanda bir yol açtı. Bu yolun kenarında biriken karlar bizim boyumuzun çok üzerinde idi. Günlerce bu yoldan ev ile mutfak arasında seyahat ettik.

Evet, köyde kaldığım bir gün bana mazide kaldığını sandığım bu günleri tekrar hatırlattı. Bu hatıramı sizlerle de paylaşmak istedim. O günleri yaşayanlar umarım geçmişe doğru bir yolculuk yapmışlardır.

Allah'a emanet olun.

ÇUMRALI MATBAACI VE GAZETECİLER

Çumra Kültür ve Sanat Topluluğu adına çıkardığımız ilave de bana verilen görev Çumra'da faaliyet gösteren ve mesleklerinde ilk olan şahısları tanıtan yazılar kaleme almak oldu. Geride bıraktığımız sayılarda bu görevi sizlerde değerli yardımlarıyla bihakkin yaptığımı düşünüyorum. Bundan sonrası için de Çumra arşivini oluşturacak şekilde ciddi çalışmalarına imza atmaya gayret edeceğim. Bu sayımızda Çumra'da faaliyet gösteren ilk matbaacılar ve gazetecileri sizlere tanıtmaya çalışacağım. Bu çalışmanın ne kadar etkili olduğuna siz okuyucular karar vereceksiniz. Gayret bizden takdir Allah'tan...

HALİL İBRAHİM TAŞ...(KIRTASIYE-MATBAA)

Çumra'mızın tanınmış, temiz ve örnek şahsiyetlerinden birisi olan ve genelde Çumra'nın tanıdığı kırtasiyeci ve matbaacı Hali İbrahim Taş abimizden bahsedeceğim. Kendisi Çumra'mızın ilk matbaacı ve kırtasiyecilerindedir.

1933 yılında Çumra'ya bağlı Çukurkavak Köyünde dünyaya gelen Halil İbrahim Taş ilkokula kendi köyünde başladı ve Çumra'ya göç etmeleri sebebiyle Çumra Atatürk ilkokulunda bitirdi.

1952 yılında askere giden Halil İbrahim Taş İstanbul Yassıviran'da 24 ay askerlik yaptı. Vatani görevini Çavuş olarak yapan Halil İbrahim Taş askerlik dönüşü Çumra'nın Ürünli Köyüne yerleşerek burada çiftçilik ve tarım ile meşgul oldu. 1969 yılında babası vefat ettikten ve çocukları da büyümeye başladıktan sonra Çumra'ya yerleşen Halil İbrahim

SEDAT ULUPINARLI

Taş o yıllarda Çumra'da hizmet veren Eriş Kitap Kırtasiye dükkânını satın aldı. 1974 yılında almış olduğu Kırtasiye dükkânının içinde bulunan baskı ve matbaa makinesinden anlamadıkları için bir müddet baskı işine girmedi. Daha sonra yavaş yavaş matbaa işlerine de başlayan Halil İbrahim Taş o yıllarda İstanbul'dan gelen ve kendisi de bir matbaacı olan Erol Özkan ile birlikte çalışmaya başladı.

İlerleyen yıllarda matbaa ve baskı işleriyle birlikte kırtasiye işini de ilerletip meslek haline getirdi. Oğlu Ahmet ve Atıla Taş kardeşlerin matbaa ve baskı işlerine hâkim olmaya başlamalarıyla kırtasiye işine son verdiler ve gazete, baskı ve matbaa işlerinde kendilerini yetiştirip hizmet etmeye başladılar. İlerleyen yıllarda oğulları Ahmet Taş ve Atıla Taş Çumra'nın en uzun soluklu gazetesi olan 26 Haziran Gazetesini çıkararak Çumra basın yayın hayatının en önemli isimlerinden oldular.

Halil İbrahim Taş tarafından yıllar önce kurulan Taş Kitap Kırtasiye ve Matbaası bugün hizmet hayatına oğlu Atıla Taş sahipliğinde Taş Ofset olarak devam etmektedir. Atıla Taş ve Taş Matbaası yaptıkları hizmet sebebiyle Çumra basınında önemli bir yere sahiptir. Atıla Taş tarafından yıllardır Çumra'da çıkarılan ve başarıyla yayın hayatını sürdüren Çumra 26 Haziran gazetesi özellikle yazar kadrosu ile dikkat çekmektedir. Taş Matbaası aynı zamanda internet yayıncılığı da yapmakta ve halka bu yönde de hizmet etmektedir.

Beş çocuk babası olan Halil İbrahim Taş 2009 yılında eşini kaybetti ve 2015 yılında Hac vazifesini yerine getirdi. İlkokulda iken öğretmeni Halil İbrahim Taş'ın zeki bir öğrenci olduğunu keşfetmiş ve babasından onu Akşehir Öğretmen Okuluna yazdırmak için izin istemiştir.

Ancak babası rahatsızlığı sebebiyle buna müsaade etmemiştir. Yine Askerde komutanının dikkatini çekmiş olacak ki komutanı

buna asker dönüşü Polis Okuluna kaydettirip polis olmasını temin edebileceğini söyler. Ama yine babası rahatsız olduğu için buna da izin vermez.

Çumra ve çevresinde temizliği, dürüstlüğü ve sakinliği ile bilinen Halil İbrahim Taş Çumra'nın aynı zamanda ilk matbaacılarından ve kırtasiyecilerinden birisi olarak bilinir.

ÇUMRA BASINININ DUAYEN İSMİ EROL ÖZKAN

Çumra'mızın duayen isimlerinden gazeteci ve matbaacı Erol Özkan abimizden bahsedeceğim. Çumra'da gazete ve matbaa denildiği zaman ilk akla gelen isimlerden olan Erol Özkan abimiz vermiş olduğu hizmetlerle Çumra'mızda varlığını sürdürmüş ve Çumra'mızın en uzun soluklu gazetesini çıkararak yayın hayatında tutmayı başarmıştır.

1954 yılında Karamanın Pınarbaşı köyünde Ali ve Fatma Özkan çiftinin oğulları olarak dünyaya gelen Erol Özkan aslında 6 yaşlarından itibaren matbaacılık mesleğinin içinde bulunmuş, büyümüş ve adeta bu meslek ile hemhal olmuş bir isimdir. İlkokulunu Karaman'da okuyan Erol Özkan 1960 yılında Karamanda Şafak Matbaasında çırak olarak işe girmiş ve aynı matbaada yayınlanan "Karamanın Koyunu" isimli gazetede bu işin teferruat ve sırlarını öğrenmiştir.

12 yaşlarında İstanbul'a giden Erol Özkan askere gidinceye kadar Cağaloğlu'nda bulunan Kardeşler Matbaasında çalışmış ve kendisini iyice geliştirmiştir. 1974 yılında askere giden Erol Özkan acemi birliğini Zonguldak Devrek'te usta birliğini ise Çankırı'da yapmıştır. Askerlik dönüşü Çumra'ya gelen Erol Özkan Çumra PTT'sinde çalışan dayısı M. Emin Çetin'in tavsiyesi ile 1976 yılında Çumra'mızda hizmet vermeye yeni başlayan Taş Matbaasında Halil İbrahim Taş'ın yanında işe başlamış ve meslekte kendisini iyice geliştirmiştir.

Her çağaın kalfa olduğu, her kalfanın da günün birinde usta olduğu bir gerçektir. Erol Özkan'da işinde ustalık seviyesine gelince her usta gibi kendi işyerini kurmak ve kendi işini yönetmek istemiş 1979 yılında Çumra'nın ikinci matbaası olan Özkan Matbaasını kurmuştur. Daha sonraları kendi matbaasında Çumra Postası Gazetesini çıkarmış ve 12 Eylül sıkıntılı dönemleri hariç hiç ara vermeden yayın hayatına devam etmiştir.

Üç çocuk babası olan Erol Özkan oğulları Şakir Özkan ve Fatih Özkan ile hiç ara vermeden ve mesleklerinde kendilerini geliştirerek bu sektörde marka isimlerden birisi haline gelmişlerdir. Net Wifi adı altında Çumra'nın ilk ve en büyük İnternet sağlayıcı sistemini kurmuşlar ve İnternet hizmetinin yanı sıra İnternet gazeteciliği de yapmaktadırlar.

Erol Özkan, Elektronik Mühendisi olan oğlu Şakir Özkan ve İktisat Fakültesi mezunu olan oğlu Fatih Özkan ile birlikte yıllar önce kurdukları sistemi günün şartlarına uygun şekilde geliştirerek devam etmekte ve hizmetlerine yenilerini katmanın gayreti içinde bulunmaktadır. Bir diğer oğlu olan Doç. İlker Ali Özkan ise İletişim Fakültesinde Dekan Yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

2007 yılında Hac görevini yerine getiren Erol Özkan Çumra'da hizmet eden Çumra Devlet Hastanesi, Çumra Güneş Spor, Çumra Çatalhüyük Spor ve Çumra Sağlık Meslek Lisesi başta olmak üzere pek çok Sivil Toplum Örgütlerinin yönetim kurulu üyeliğlerinde bulunmuş ve Çumra'mızın gelişmesi için üzerine düşen görevi yerine getirmeye çalışmıştır.

YAŞAR HARMAN (Muhabir-Gazeteci)

Yaşar Harman 1 Temmuz 1952 yılında Çumra'da doğmuş ve tahsilini Çumra'da yapmıştır.

Gazetecilik hayatına 1970 yılında "Son Havadis" gazetesinde başlayan Yaşar Harman, burada bir müddet çalışmış ve vatani görevini yapmak üzere askere gitmiştir.

Askerlik dönüşü 1974 yılında "Anadolu Ajansı" ile çalışmaya başlayan Yaşar Harman, aynı yıllara da "Yeni Konya" gazetesini ile de anlaşarak mesleğinde kariyer yapmaya başlamıştır.

"Anadolu Ajansı"nda sık sık haberleri yayınlanmaya başlayan Yaşar Harman 1980 yılında "T.R.T" ile anlaşmış ve bölge muhabiri olarak göreve başlamıştır.

Kendi çapında gazetecilik mesleğinde hizmet vermeye çalışan Yaşar Harman yıllarca çalışmış olduğu "T.R.T" de bölgemizin haberlerini ve sesini duyurmaya çalışmıştır.

Yaşar Harman 1985 yılından "Yeni Meram" ile de çalışmakta ve basın-yayın hizmetini orada da yürütmektedir.

Başta "T.R.T" olmak üzere yerel ve genel birçok gazete ve ajansta çalışmış, bölgemizde meydana gelen önemli olayları, toplantıları, başarıları ve açılışları bir bir medyaya taşımıştır.

Yaşar HARMAN gazetecilik mesleğinin yanı sıra Çumra'daki sosyal ve siyasal aktivitelerinde bizzat içinde bulunmuş ve hizmet etmeye çalışmıştır. "Hürriyet İlköğretim Okulu Okul Koruma ve Yaşatma Derneği Başkanlığı", "Anadolu Lisesi Okul Aile Birliği" üyeliği yapmış ve okullarımızın ihtiyaçlarının giderilmesinde yakından alakadar olmuştur.

Yıllarca "Çumra Esnaf Kefalet Kooperatifi Yönetim Kurulu" üyeliği ve "Kızılay Derne-

ği Çumra Şube Başkanlığı" da yapan gazeteci Yaşar Harman,1980-85 yılları arasında "Çumra Spor Kulübü Yönetim Kurulu" Üyeliğinde de bulunmuştur.

Gazeteci Yaşar Harman 1980 yılı öncesi "Adalet Partisi Genel İdare Merkez Kurulu" Üyeliği ve ilçe "Gençlik Kolları Başkanlığı" yapmış,1980 sonrasında da Doğru Yol Partisi Genel Merkezine bağlı "Haysiyet Divanı" üyeliğine seçilmiştir.

Gazeteci Yaşar Harman 1991 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol ile yapmış olduğu özel mülakat ve söyleşide Çumra Anadolu Lisesinin yapılması ve açılması için çok büyük destek almış ve bu hizmetin Çumra'mıza getirilmesinde büyük gayreti olmuştur.

Gazeteci Yaşar Harman halen "T.R.T" bölge muhabirliğinin yanı sıra "Yeni Meram" ve "Hâkimiyet" gazetelerinin temsilciliklerini de yürütmekte çalışmalarını "Çumra 26 Haziran Gazetesi" bünyesinde sürdürmektedir.

Yaşar Harman Gazetecilik hayatı boyunca Çumra'mız ve bölgemizle ilgili olarak yaptığı Haber-Yorum ve Yayınlarında İlçemizin ve ilçe insanımızın itibarını sarsacak, imajını zedeleyecek gayr-i ahlaki vaziyetleri asla haber yapmamıştır.

Her zaman insanımızın iyi, güzel ve hoş olan yönlerini ön plana çıkarmış ve hem bölge hem de ülke çapında ilçemizi hep güzel ve özel yönleriyle tanıtmaya çalışmıştır.

Yaşar Harman evli ve üç çocuk babasıdır. Kendisine huzurlu, uzun ve başarılı bir hayat dilerim.

BU GECE

Seni andım bu gece
Yine yandım bu gece
Gözlerimde damlalar
Yine doldum bu gece

Rüyalarda aradım
Hayallerde taradım
Aradım bulamadım
Yalnız kaldım bu gece

Şarkılarla besledim
Hülyalarla süsledim
Gece gündüz bekledim
Sen gelmedin bu gece

ANUŞ GÖKCE

Anuş der ki yaşlıyım
Gülmez kara bahtlıyım
Sana candan bağlıyım
Dua ettim bu gece

22 Ekim 1999/ İSTANBUL

SIHHİYE HACI ABDULLAH EFENDİNİN BAHÇESİ VE DOLAP BEYGİRİ!

AHMET YILDIZ

Televizyon yanışmasında, zekâ ve bilgi sorusu;
– Kuyudan su çekip bahçe ve bostanları sulamaya yarayan çarklı düzeni döndüren at, eşek veya katura ne denir?

A-Atlama beygiri, B-Dolap beygiri, C-Haymana beygiri, D-Sütçü beygiri şıkları verildi. Böylesi bir soru beni taa çocukluğuma ve o yılların Çumra'sına götürdü. Tabi ki cevabı B şıkkı Dolap Beygiri idi.

Bir yanda Çumra'mızın kurucu ilk Belediye Başkanı Rakım Çumralı'nın çiftliği, Rakımın Değirmeni, Elmalığı, Kavaklığı öte yanda Devlet Su İşleri, Tren Yolu, İstasyon, Toprak Mahsulleri Ofisi ve Çarşamba Çayı Postalcık Regülatörü (Şarıldak) halk arasındaki adıyla tren yolunun öte yakasında Baraj Mahallesi'nde oturuyorduk. Okul olarak bize en yakın olan Çumra Hürriyet İlk Okulunda okuduk. Okula gelip giderken Çumra'mızın ilk sihiyesi aslen Akseki İbradı'lı Abdullah Akbaş Efendinin evinin önünden geçerdik. Oğlu Rahmetli Sebahattin Akbaş ile Şimdiki Alparslan Türkeş Caddesi tarafında hanay iki katlı müstemilatlı evde otururdu. Şimdi adı rakamla değiştirilmiş daha doğrusu silinmiş olan Hercai Sokak tarafında damadı Durmuş Özkan Öğretmen diğer yanında da oğlu rahmetli Nadi Akbaş oğlu Nail Akbaş annesi kardeşleri oturuyordu. İlkokulda torunları kızının oğlu Bülent Özkan ve oğlu Nadi Akbaş'ın kızı Nadide Akbaş ile aynı sınıfta idik.

*İzzetbey Mahallesi; Sokak adları hep çiçek adlarından oluşuyordu. Menekşe, karanfil, lale, çiğdem, gelincik, kuşkonmaz, sümbül, şebboy, zambak, hercai ve... Hemen ilk aklıma gelen sokak adlarının yerine rakam verdiler. Bunun yanında Menekşe ve Gelincik Caddede oldukları için rakam olmaktan kurtuldular. Yıllardır yaşanmışlığı anısı olan sokak adlarını silenler kaldıranların inşallah adları esmeleri okunmayacak şekilde silinir giderler...

Alparslan Türkeş Caddesi ve Gazi Caddesi arasında her türlü meyvelerin olduğu büyükçe bahçesi vardı. Bahçede bulunan meyve ağaçlarını ve duvar kenarlarında bulunan

bağları sulamak için su kuyusu vardı.

Çumra'mızın renkli simalarından birkaç dönem o yıllarda AP'den İl genel Meclisi Üyeliği yapmış olan Rahmetli Karamankırlı Hacı Cafer Kara Amcamızın iki katlı o günkü ifade ile hanay müstemilatlı evi vardı. Alparslan Türkeş Caddesi cümle kapısı girişinde önünde küçük havuzu olan çeşme vardı. Hanımı Düriye Teyzenin ektiği çeşitli renklerde güller, yıldız çiçekleri (biz bu çiçeğe patates çiçeği derdik), karanfil, gece sefası, zambak, beybeğendi, papatya, menekşe, hercai, lale, ve benzeri çiçekler vardı.

Bu evin önündeki çeşmeden uzun yıllar güğümler ve bidonlarla içme suyu taşıdım. Taa ki Baraj mahallesi su şebekesi gelinceye kadar. O yıllarda Baraj Mahallesi'nde su şebekesi yoktu. Rahmetli Belediye Başkanı Ali Çoban zamanında su getirildi. İlk önce Baraj Mahallesi Abdullah Koyuncu Camiine su bağlandı. Bütün mahalle sakinleri uzun zaman içme suyunu buradan alırlardı. Daha sonraki yıllarda bütün mahalleye çeşme suyu şebekesi döşenince herkes evine su almış oldu.

Hacı Cafer Kara Amcamın evinin karşısında Akseki'li Sihiye Abdullah Akbaş Efendinin iki katlı müstemilatlı evi bulunuyordu. Sihiye Abdullah Akbaş Efendi arkadaşımız Sedat Ulupınar'ın da yazdığı üzere 1913 yılını Akseki İlçesi İbradı kasabasında (İbradı şimdi ilçe oldu) doğmuş 1927 yılından vefatına kadar Çumra ilçe köylerinde sağlık hizmeti vermişti. İki oğlu bir kızı vardı. Tanker patlamasında vefat eden Nadi Akbaş, Çumra'mızın taş kum, harfiyat, nakliye işi yapan Sebahattin Akbaş Ağabey ve Alibeyhüyüğü kasabamızdan İlkokul öğretmeni Durmuş Özkan ile evli olan kızı vardı. 4 Aralık 1971 yılında vefatından sonra hanımı oğlu Sebahattin Akbaş'ın yanında kalıyor ve kendini hayır hasenat işlerine adanmıştı. Belli zaman dilimlerinde komşuları ziyaret eder ihtiyacı olanların ihtiyaçlarını giderirdi.

Onu yolda giderken gören hanımlar dururlar, elini öperler ve selavlatırlardı. Nur yüzlü ağzı dualı Hacı annemizdi. Bil vesile hepsini rahmetle, hürmetle, şükranla anıyor Fatiha gönderiyorum.

Sihhiye Abdullah Efendinin evinin bahçeye bakan tarafında iki metre eninde tahminen altı yedi metre derinliğinde etrafı taşla örülmüş kuyu ve beton havuz vardı.

Bu kuyu üstünde çark sistemine bağlı hep aynı kuyunun çevresinde dönerek bu çarkları döndüren hayvana dolap beygiri deniliyor. Çark ve mile bağlı dişli kasnak ile dikey olarak hareket ediyor. Tabii hareketi dolap beygiri sağlıyordu.

Çark sistemine bağlı hayvanın genelde gözleri bağlanırdı. Hep aynı yerde dolanan hayvan etkilenmemiş oluyor. Bu hayvanlarını gözü bağlı olduğu için neye nasıl hizmet ettiğini bilemez.

Dolap beygiri sağı solu görmemesi ve yoluna düz bakması için gözlerini kenarına köseleden yapılmış kulakçık şekilde at gözlüğü takılırdı.

Bu şekilde beygir yalnızca önünü görür. Sağında solunda olup bitenden haberi olmaz. Kendisi yol aldıkça hep ileri gittiği algılatılır. Hep dolabın etrafında sürekli döndüğü halde başı dönmez ve huysuzlanmaz. Sahibi de kamçulamak zorunda kalmadığından hem beygire hem de sahibine iyi gelir.

Dolap beygiri arkasındaki ekseni bir sınığa ha bire yörengede çeviriyor. Beygir dairesel hareketi sürdürükçe yer altından geçen miller

sayesinde koca dolap dönüyor. Döndükçe kuyunun dibindeki su havuza dökülüyor. Dönüş turu yarım turu aşarken havuza dökülüyor. Su ile dolan bu havuzdan bahçede bulunan çeşit çeşit meyve ağaçları, bağları, avarları sulanıyordu.

Okula gelip giderken zaman zaman atın kuyunun etrafında dönüşünü dolayısıyla kuyudan su çıkarması seyre doyum olmazdı. Rahmetli Sihhiye Abdullah Akbaş Efendi Amca mahallenin çocuklarına bu bahçede yetişen meyvelerden verirdi. Tadı hala damağımızdadır. Bahçe kenarlarında şeker pare kayısı ağaçları ve çeşit çeşit üzümmler vardı. Kışın bizim bahçede kartopu oynamamıza izin verir ve oyun içinde ağaçların diplerine kar yığırdı. Hacı Abdullah Efendi vefat ettikten sonra bahçenin bakımı eskisi gibi olmadı. Önce ağaçlar sonrasında bağlar kurudu. Bahçe oğlu Sebahattin Akbaş Ağabeyinin işinin gereği kamyonlarının, iş makinelerinin garajı konumuna geldi.

Bugün rahmetli Çumra'mızın ilk sıhhiyesi hayırsever halk arasında bilinen adıyla Sihhiye Hacı Abdullah Efendinin Bahçesinin yerinde şimdi toplu konutlar var. 1996 yılında Abdullah efendinin oğlu hayırsever işadamı rahmetli Sebahattin Akbaş ile anlaşılan o yılların Çumra Belediye Başkanı Çumra'mızın ufkunu açan Çumra'mızı büyük kasaba konumundan çıkaran Tarıma dayalı sanayinin başkenti yapan Recep Konuk Başkan tarafından kurulan yaklaşık 150 dairenin bulunduğu Çumra Belediye Toplu Konutları bulunuyor.

PELİT AĞACI

Bu yıl köyüme gittim. Dedemin hayatına vardım. 1968 yılının 31 Ağustosunda dünyaya gözümü açtığumbabamın bekâr evine ve Asırlık Pelit ağacına gözüm takıldı... Orada Daldım! gittimmmm!

1978 yılı Temmuz ayı... Babam polis memuru olarak Elazığ'da şark hizmetini yapıyor.

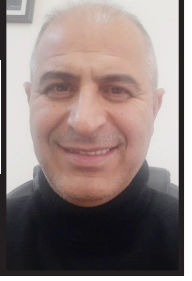
Mesaiden geldiği akşamüzeri izne ayrıldım, memlekete gidiyoruz dedi... Kardeşlerimle bizim içimiz, tarifsiz bir sevinçle ile dolup taşı. Evet, memleketimize gidiyoruz! Çumrammm! Dedemler, bütün akrabalarım onları görmek, hasret gidermek...

Hazırlıklar bitti. Yola çıkma vakti geldi çatı. Kardeşlerimle içimiz içimize sığmıyor. Babamın Sarı Murat 124 arabası vardı. Arabaya bindik. Babam teybe Konya kaşık havalalarını koydu. Bir tarafta Rıza Konyalı ve Bozkır ekibinden amanın sille çalışıyor... Benim aklım başka yerlerde... Ahhh bir an önce varsak yollar bi bitse... Uyumak ne mümkün... Uzun bir yolculuktan sonra... İşte! Konya ufukta gözüküyor. Arabada kıpır kıpırız. Yerimizde duramıyoruz. Mevlana Caddesinden aşağıya iniyoruz. Valiliğin hemen yanında bulunan Sarraflar Çarşısının bir alt sokağından dönerken Kırmızı Kütüphane ve yeşil kubbesiyle Mevlana Türbesi bize hoş geldiniz dercesine gülümüyor. Dar caddeden geçerken Attarlar Çarşısından mis gibi baharat kokuları geliyor. Sol tarafımız da Kadınlar Pazarında satış telaşında olan esnaf ve müşteriler...

İşte eski garaj civarında insanlar, tatlı bir koşuşturmaca da triportörlerle insanlar taşınıyor. Sırtında poşusu ve şalvarıyla bir hacı teyzem, eşine gelimiyon gidimiyon diye çıkışıyor. İlerde bir esnaf tanıdığı müşterisine nöörün diye hal hatır soruyor.

Ahhh!!!memleketimin güzel insanları size kavuşmak ne güzel...Karaman istikametinde ilerliyoruz. Ne olur şu yollar çabuk bitseee... İçeri Çumra'ya döndük, işte az kaldı. Offff hadi hadi... Yol boyunca sıra sıra kavak ağaçları bizi selamlıyor. Heyecanımızı ve telaşımızı anlarcasına... Şu soteyi dön-

ERTAN GÖKÜŞ

dük mü işte Çumra... Sağ tarafta otlayan inekler, sol tarafta yine otlayan bir at sürekli başını sallıyor. Kendini rahatsız eden sineklerden korunmak için. Veeee!!! İzzetbey Mahallesi'ndeki Topal kalaycı ismiyle tanınan nalburiyecilik yapan Ali dedemin sokağında. Babam hepimizin gavşırma kapı dediğimiz taraftaki ağacın altına arabayı çekerken sürekli kornaya basıyor. İşte teyzemler kapının önünde gözüküyor. Bir tatlı telaş sarılmalar, ağlaşmalar... Dedem pencerenin perdesini açmış bize el çırpıyor. Serap kardeşimle

aralarından seyirterek dedemin odasına vardık hemen elini öptük. Kucağına oturduk. Bize uzun sakallarını sürtüyor öptüyor, kokluyor... Biraz hoş sohbet ve yemekten sonra tekrar buluşmak dileğiyle şimdi ver elini Okçu Köyü.

Çarşamba çayının üzerindeki köprüden geçiyoruz. Solumuzda şarıldak dedikleri mevkiden gürül gürül akan su sesi, sağ tarafımızda Çarşamba çayında serinleyen çocuklar biri çaydan çıkıyor... ötekisi hızla suya atılıyor. Hemen ilerisinde kavun tarlaları daha ilerlerde sararmış ekin tarlaları... Petrol ofisini geçtikten sonra köyün girişine kadar sağlı sollu bize gölge olan sıra sıra dizilmiş kavak ağaçları o yıllarda nerede böylele trafik sıkışıklığı ve araç kirliliği... Ulaşım rengârenk at arabalarıyla sağlanıyor. Neyse köyün girişindeyiz. Sol tarafımızca yine bir petrol istasyonu sağ tarafımıza dönüyoruz. Bakkal Sevim'in ordan sola saptık. Fadime teyzemle Hüseyin Enişte evin önünde oturuyorlar. Babam onlara korna çaldı. Onlarda başlarıyla selamladılar.

İşte dedemlerin hayatının(evi) önündeyiz. Hemen ben indim. Dede!.. hala!.. diye bağırırken tahta kapının arkasındaki demir süngüyü indirmeye uğraşıyorum. Hemen arkamda ahır ohhh! Ne güzel tezek kokuları geliyor...

Neyse imdadıma halam yetişti, arabayı hayatın içine aldık. Yine sarılmalar, ağlaşmalar... Memet dedeme sarıldım o da beni öpüyor, kokluyor ilk torunuyum ya! O kadar olacakk canımmmm!!

İşte dedemin evi sol tarafımda... Bizi temmuz sıcakından koruyan Pelit Ağacı altında kuyudan su çıkardığımız dinamo ve küçük havuz. Sol tarafta, komşumuz Cevdet amcayla bizi ayıran kerpiç duvar ve duvarın içinde tavukların yumurtladığı saman dolu folluklar. Sağ tarafta dedemlerin kileri ve yufka ekmek pişirdiği kerpiç ekmeklik. Bahçe yemyeşil erik ağacı kiraz, ağacı ve sıra sıra kavaklar. Bahçeye ekilmiş domat, biber, patlıcan, mısır... Allah'ım! Ne müthiş bir manzara, seyrine doyum olmuyor... Ertesi sabah bi! gıy, gıy sesiyle uyandım. Babaannem sabah ineği sağmış. Makinede yağ yapma derdinde. Günaydın babaanne dedim. Baktım dedem ahır tarafında hemen yanına koşturdum. Dede dede! İnekleri sürüye ben katayım mı?, Olur Oğlum dedi. Gülseren halamla biri sarkız diğeri karakız iki ineği aldık düştük yollara onlar da bana hoş geldin dercesine mööölüyor! Geri döndüğümüzde dedem beygiri tımarlıyordu. Uzunca onu seyrettim. Dede ikindin yonca biçmeye gidecek miyiz? dedim. Tabi gidecez oğlum dedi. İkinci üzeri atı ahırdan

çıkardık. Dedemin söylediği gibi onu arabaya koşacağız. Atı arabaya yanaştırdık. Dedem hamidi beygir'e boynuna taktı. Hamidi arabaya bağladı. Yuları boynundan geçirdi. Gemi ağzına taktı. Tırmığı, kosayı ve dirgeni at arabasına koyduk. İşte hazırдық. Bahçe tarlasına yonca biçmeye gidiyorduk. Bahçe tarlasına vardık her yer mis gibi kokular, kuş sesleri ile tabiat yok böyle bi güzellik dedirtiyor. Derken dedemin kosayı törpüyle keskinleştirirken çıkardığı gıyık! gıyık sesiyle kendime geldim. Dedem kosayla yoncayı biçerken dede! dede! Ben de yapabilir miyim? dedim. Aldım elime kosayı birden toprağa sapladım. Dedem olumm ih! ih! böyle yapacan dedi. Biçme işi bittikten sonra tırmıkla toplayıp dirgenle arabaya attık. Hayata arabayı kattık, yoncayı dirgenle ahırın damına ve duvarı üzerine attık. Bunlar kuruyacak ve kışlık saman yapılacaktır. Akşamüzeri bostanı ve kavakları sulayacağız. Dedem dinamoyu açtı. Su gürül gürül akıyor. Kavaklar sevinçle hışırdıyor. Pelit ağacı sanki canlandı. Bana bir şeyler anlatıyor. İşte böyle... Kah! Okcu'da kah! Çumra'da...

Akrabalarla dolu dolu geçen bir ay hemen bitiverdi. Hüznün, keder ve burnu çeke çeke ağlamaaaa!!! Son söz! Dedelerinin hayatına(evine) Pelit ağacına ve hatıralarına sahip çıkamayan vatanına sahip çıkamaz.

BİR GÜN BENİMLE YÜZLEŞECEKSİN

Bir gün benimle yüzleşeceksin,
Yüzleşmenin bir değeri kalmadığında.
Kendini bulmak için kalbimi eşeceksin,
Pişmanlığına saygıyı bile içim almadığın-
da.

Bir gün baharı anımsatmadan güzleşeceksin,
Eskiden baharı tazeleyen esintini aklım almadığında.
Aşılmaz bir dağ iken küçülüp sonunda düzleşeceksin,
Sevgini silke silke bitirip dargınlığım azal-
madığında.

Bir gün benimle yüzleşeceksin,
Hem de sevgime muhtaç çağında.
Hayal kırıklığıyla kendinden geçeceksin,
Can vermiş sevgimi görüp ayımsızlığının
ağında.

Bir gün benimle yüzleşeceksin,
Ölmüş düşlerin yeşerememiş huzurların-
nın bağında.
Bir "iyi ki" bulmak için "keşke"lerini de-
şeceksin,
Kendini bilmezliğinin hüküm sürdüğü
çağında.

Bir gün benimle yüzleşeceksin,

FATMA BARDAKÇI

Eski bir umudun mezarlığında.
Kendi gözünde giderek pürüzleşeceksin,
Haksızlığın solunda birikecek, haklılığım
sağında.

Bir gün benimle yüzleşeceksin,
Amma yıllarca sonra amma yakında.
Bensizliğin acısıyla işte o gün sözleşecek-
sin,
Zihnimde can verirken bildiklerim senin
hakkında.

Bir gün benimle yüzleşeceksin,
Elimden "zaman kaybı" damgası yerken
bu meydan okuma
Sen zandan doğrularının kaybıyla öksüz-
leşeceksin,
Hedef olacaksın gerçeğin sağanak okuna.

Bir gün benimle yüzleşeceksin,
Ondan sonra olacaksın farkında
Uğruna zehirlenmiş zamanlar biriktirdi-
ğin
Gitme gerekçenin çürük bir tane olduğun-
un salkımında.

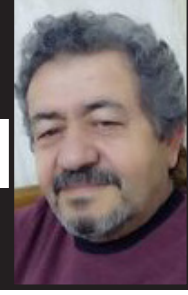
ÇUMRA HATIRA DEFTERİNE DÜŞEN DAMLA...

Çumra Kültür ve Sanat Topluluğunun ilk toplantısında ortak karar almıştık. Çalışmalarımıza öncülük eden Sadık ve Anuş Gökçe'nin evinde, Dinlendik'te buluşup memleketimiz Çumra için neler yapabileceğimizi konuşmuştuk. Sadık hoca; herkesin kendi alanında yazabildikleri dışında 'Çocukluğumun Çumrası' başlığı altında yazılan anılar yayınlandığında, zihinlerde canlanacak fotoğrafın çok değerli olacağını söylemişti. O gün bu gündür bir film fragmanı gibi hafızamda dönüp duran Çumra anılarını yazma sırası bana gelmişti. Önüme açılan bir hatıra defterinin sayfalarına neler yazabileceğim bakalım...

Dünyayı bana dar eden bir diş sızısıyla, 7-8'li yaşlarımda ilk defa yolum düşmüştü Çumra'ya. Rahmetli dedem bir binanın ikinci katında, yanlış hatırlamıyordumdur inşallah merhum Dişçi Abdullah abinin koltuğuna oturtmuştu beni! Ne olacağını bilmediğim korku ve heyecanla karışık bir duygu seline kapılmış gibiydim. Genç ve orta yaşlı iki kadını ikna etmeye çabalayan dişçi amcamız bir parça pamuk kıştırıldığı pens ile "aç ağzını, şu pamuğu ağrıyan dişine koyalım mı?" deyince biraz rahatlamıştım. Teslim olup ağzımı açtığımda iki saniye süren el çabukluğuyla alıvermişti ağrıyan dişimi. Yaşadığım şaşkınlığın atmosferinde bana gülerek bakan dedeciğimle "şu çocuk kadar cesaret yok sizde!" diyerek gaza getirmeye çalıştığı kadınlarla uğraşan Dişçi Abdullah'ın bizi uğurlayışı, ilk Çumra yolculuğumda sisli hatıralarım arasındakı kaldı öyle...

1970'li yılların başından itibaren ilkokul çağımda her yaz, birbirine yakın komşu dedelerimin evinde bir iki hafta kalacak şekilde Apa'dan Çumra'ya gelir olmuştum. Köy otobüsü çok eğlenceli fakat aşırı derecede tutuyordu beni, bir iki gün kendime gelemezdim ve mazot kokusu aklıma başımdan alırdı. Uzun burunlu, ardından tavana demir bir merdivenle çıkılan ve üstüne bagajların yüklendiği otobüsümüz her gün Konya'ya, haftada bir gün de Çumra'ya uğrardı. Pazartesi günü Çumra pazarı kurulduğu için çok kalabalık yolcusu olurdu. İçeri Çumra'da

M. YAVUZ ÇOLAK

Agah'ın petrolü, dağ köylerine gidecekler için 'Bekleme' adıyla anılırdı. Konya yolcularını beklemede indiren otobüsümüz Çumra yolcularını bırakır, dönüşte hava alıp mola veren yolcuları tekrar alır Konya'ya devam ederdi. Çumra garajı o zaman çarşının ucunda, Atatürk İlkokulunun çapraz karşısında şu an park yeri olan alana düşerdi, yüksek duvarla çevrili dev bir arenayı andırırdı. Otogar yerine Garaj, Tren Gar'ı yerine İstasyon denirdi o zamanlar. Çıkış kapısına yakın bir büroda oturan garajın sorumlusu sekiz köşeli şapkasıyla karizma bir adam, Rahmetli Beşir Dayı sanki gözümün önündedir halâ...

Arkadaş edindiğim mahalle çocukları ve yaşı benden küçük olan amcamla çarşıya gidip gelmek, alışveriş yapabilmek, sokak aralarında oyunlar ve Çarşamba Çayı'nın kenarında geçen günlerimi köye döndüğümde ballandıra ballandıra anlatırdım. Henüz şehir görmemiş, şehir çocuklarını tanımamış olanlarımız için masalsi bir öykü canlanırdı hayal dünyamızda. İki sokak öteye yalnız gitmeye cesaret edemediğimiz günlerden ortaokula başladığım 1972-73 öğretim yılında Cumhuriyet Lisesi Orta bölümüne yazılmıştım. Ailem köyde hayvancılıkla geçiniyordu, okutmak üzere dedem yanına almıştı beni. Hayatımın her safhasında emeği olan o koca yürekli adam, benimle beraber kardeşinin torununu da okutuyordu. Bugünkü anne babaların kendi çocuğuna göstermekte zorlandığı fedakârlıkları bizden esirgemeyen mübarek insanlardı onlar. İkimizin de üzerinde, asla ödeyemeyeceğimiz hakları var. Nurlar içinde yatsın, mekânları cennet olsun inşallah...

Artık Çumralı sayabiliyordim kendimi. Bakkalbaşı Mahallesi Kuşkonmaz Sokaktı yeni adresim. Sayıcıların deşirmenin önünden güneye doğru uzanan Kuşkonmaz Sokak ünlü Menekşe Sokağı kestikten sonra sola kıvrılır ve sonu bir duvarla biten kör barsak gibi çıkmaz sokaktı.

Çay boyuna açılması gereken kısmı kapalıydı, bugün İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün önüne çıkan işlek bir sokağa dönüşmüş artık. Biz o sokağın kapalı olan son bölümünde korka korka top oynardık, sokağın sonuna doğru genişleyen alanda aramızda para toplayıp zorluklar içinde alabildiğimiz bir naylon topu Mahmut dedenin bahçesine kaçırdığımız anda film kopar, hevesimiz kursağımızda kalırdı. Daha hafif, ince olduğu için naylon top derdik, uçar gider birilerinin bahçesine düşerdi. Duvardan atlar topumuzu alır oyuna devam ederdik fakat kerpiç duvarlara çarptıkça sıvaları döktüğü için özellikle Mahmut dede kovalardı bizi, çoğu zaman bahçesine düşen topu keser, iki parça halinde sokağa geri iade ederdi!

Okula gidiş rotamda şu anki pazar yerini çapraz kesip geçen toprak bir yoldan geçer, Bağkur Çarşısının olduğu boşluğa çıkardık. Ayrık otlarıyla kaplı pazar yerinin bulunduğu yer, aslım çayırını andıran büyük bir boşluktu. Çocukların mevsimlere göre sokaklarda oynadıkları oyun alanlarından biri de buralardı işte. Sonbaharda, havaların serinlemeye başladığı güz günleri gelince, çocuktan geçilmezdi oralarda. Gruplar halinde, acayip albenili renk renk bilyeleriyle, nemli çamurlu toprak alanlarda farklı bir heyecan yaşardı mahalle çocukları. Aklıma düştü, torunumu sevindire-

yim diye sekiz on dükkân gezdim bilye aradım geçenlerde. Ne o içinde üç dört renk dilimli klasik cam bilyeler, ne de o cebindeki şıkır şıkır bilyelerin sesine mest olan çocuklar yok artık sokak aralarında. Bizim gibi dağ köylerinin çocukları cam bilyelere ulaşamadığı için meşe çalllarından mazı toplar oynardık. Şimdiki çocukların tadını, hazzını hiç bilmedikleri sokak aralarından anne babalar "hadi eve, akşam oldu yeter artık" diyerek toplardı çocuklarını. Hiç kimsenin burnu kanamaz, endişe duyulmazdı, müthiş canlı bir hayat vardı o tozlu yollarda. Çember çevirme, katır döndürme, şimdiki paten kaykay ve skuter tarzı aletlerin prototipi elde yapılan döner bilyeli tahta oyuncak arabalarla asfalt yol arayan çocuklar nerede şimdi? Kışın zırk oynamak için yumuşak toprak arayan çocuklar masalarda kaldı. Freni pedalı yok, kadrosu üç demir parçası bir bisikletin peşinde on çocuk. . .

Herkesin anılarında en çok yer tutan Çarşamba Çayı için bir paragraf açmalı burada. Ben en şanslı olanlarından biriyim çünkü benim köyümde dinlenip yeniden yola koyulmak üzere Apa Barajından çıkan Çarşamba'nın gözünde yüzme öğrenenlerden biriyim. Çumra'da yazın Çarşamba Çayının kenarı şenlik alanı olurdu, her yaşta çocuk grupları ve gençlerin kendi kategorisine göre yüzme alanları vardı.

Batum Köprüsünden aşağıya doğru gildikçe, söğüt ve kavakla kaplı alandan çıkınca, Çarşamba'nın yatağı birden genişleyip sığlaşırdı. Buraya 'Bir Kavak' denirdi ve yüzme bilmeyen, öğrenmeye çalışan çocuklar takılırdı.

Çayın kenarı çocukların giysileriyle dolu olur, suyun yüzeyinde yüzlerce kafa ilginç manzaralar sunarken, deyim yerindeyse karpuz tarlasını andırırdı. Ah keşke bir fotoğrafı olsaydı o günlerin diye çok aradım ama yok. Ahmet Yıldız'ın paylaştığı demir köprüden atlayanların fotoğrafından başka bir resim karesi görmedim. Karşı kıyıda, Okçu Köyünün bahçelerinde kıpkırmızı elmalar, kavun karpuzlar olgunlaşınca; iyi yüzme bilen çocuklarla, bekçilerin kovalamacası görülmeye değer heyecanlara sahne olurdu. Aşağı doğru gittikçe derinleşen çarşambanın akış hızı yavaşlar; üç kavak, büyük, demir köprü ile şarıldak arasında yaşça daha büyük, daha profesyonel sayılan yeni yetmelerden gençlerden meydana gelen gruplar yüzerdi. Çok heyecanlı yarışlar olurdu aralarında... Mazide kaldı her şey, içimi yakıp kavuran sızılar var!

Dünyanın neresine giderseniz gidin; içinden ırmaklar akan şehirler çok kıymetli-

dir. İşi bilen ülkelerde ve şehirlerde buralar hem temiz tutulur hem de doğası korunur. Biz ne yaptık? Çarşamba'nın yatağını doldurup, beton kanala çevirip şehrin dışına aldık ve eski çay yatağının üzerine binalar yollar yaptık! Ne uğruna peki, değdi mi acaba? Ve intikam alır gibi doğa; bu yaz, bir damla suyun hasretini çektiğimiz bir Temmuz sıcaklığında beton kanallar bize, biz de göğe baktık utanırcasına!

1970'li yılların Çumra'sında sosyal ve ekonomik hayata dair neler hatırlaya bildiğimi de yazıp bitirmeliyim, yerim daraldı.

"Fakir fukaranın karnını doyuran bir cennet bu Çumra" derdi bir büyüğüm. Kurulduğu 1926 yılından buyana sürekli göç alan bir toplanma yeridir bizim memleketimiz. Bir haneye misafir olmuştuk, iki üç yıl geçti aradan.

Evin hanımı Sare Abla; duvarda aynanın önünde çerçeveye kısırlanmış fotoğraflar olur ya hani, eski bir fotoğraf tutuşturdu elime. "Bak hepimiz gülüyoruz, yüzümüze yansımış ne kadar mutlu olduğumuz" dedikten sonra; "Hadim'in bir köyünden cipe bindik, bir yatak bir yorgan ve iki çuval odunumuzu attık arkaya. Tüm mal varlığımız bu kadardı işte.

Çumra'ya göçüp geldik, ben pancar bostan çapası, her gün tarlaya yevmiyeye, Ömer abiniz de Buğday tüccarlarının yanında çalışıp hamallık yapmaya başladı. Üç çocukla sığındık bir kenar mahalleye, çalışma buralara geldik, bak evimiz var, çoluk çocuk büyüdü, okuttuk bir yandan da çalışıp aile bütçesine katkı yaptılar. Ben işi ilerlettim amele çavuşluğuna terfi ettim, kocam emekli oldu şükür. O gördüğün fotoğraftaki güllüçük hiçbir zaman eksilmedi yüzümüzden, hiç umutsuz olmadık" derken Toroslardan Çumra'ya göç dalgasının sınırını veriyordu adeta...

Çumra sokaklarının büyük çoğunluğu asfalt değildi o yıllarda. Her zaman olduğu gibi, ilçemizin en temiz ve bakımlı mahallesi Bardakçı ile İzzetbey mahallesi tertipli düzenliydi. Halk Göçmen Mahallesi derdi Bardakçı'ya; evlerin hepsi birbirinin aynı, boyalı ve beyaz badanalı, camı penceresi çiçeklerle donanırdı.

Mütevazı gelir seviyesiyle, günlük kazancıyla düzenli yaşam tarzıyla Balkanlardan çıkagelmiş soydaşımız kardeşimiz o güzel insanlar birlikte yaşama kültürümüze büyük değer kattılar. Zaman içinde çoğu Bursa ve Eskişehir taraflarına göçüp gittiler, üzülüyorum keşke gitmeseydiler diye ama işte hepimizi bir yerlere savuruyor çoluk çocuk, gelecek kaygısı. Üzülsem de mutluyum, zira değişik kültürleri içinde barındıran zengin bir mirasa sahip oldu artık Çumramız. Çoğu ilçemizin tarihi eskiye dayanır, aralarında Selçuklulara kadar uzananları var ama inanın asgari müştereklerde bile Çumra'daki tutkunluk, sevgi saygı ve memleketini sahiplenme duygusu yanında yaya kalırlar. Gezdiğim gördüğüm ve gözlemediğim için hepsini, iddialı yazıyorum bu cümleleri. Dr. Mustafa Güçlü'ye bir soru sorduğumda demişti ki; "Bir sofraya düşün, tek çeşit yemek mi güzel olur, her evden gelen bir kap yemekle zenginleşen sofraya mı daha güzel olur? Çumra'yı ben böyle tarif edebilirim anca. Kültürlerin harman yeri" demişti...

Ara öğünü gibi oldu bu bölüm, yeniden konunun başına dönelim. Sabah gün doğmadan, bir de akşamüstü toz bulutunun içinde kalırdı mahalleler, çünkü her sokak ve caddeyi çapaya giden kadınları genç kızları taşıyan traktörler doldururdu.

Anayol üzerinde katar olmuş traktör arabasının kenarına teldeki kuşlar misali sıralanan aynı kıyafeti giymiş kızlar, bir torba bir çapadan meydana gelen demirbaş eşya ile bağlı olduğu çavuşun kadrosunda işe gider, harçlık ve çeyiz parası kazanır, ekonomiyeye can verirlerdi. İstisnasız herkes çalışır, üretirdi. Çarşı hariç, mahallelerde iki katlı ev bile zor bulunur, tek katlı sıra sıra kerpiç evler tren katarını andırırdı. Birçoğunun bitişiğinde ahır samanlık olur inek beslenirdi, hemen herkesin kümesi ve tavuğu olurdu. Kirlilik ve koku yaratsa da kimse kimseyi şikâyet etmezdi. Gübrelere kışın sobada yakılmak üzere özel demir bir kasnakta sıkı bir kalıba basılır, yapma denilen tezeğe dönüştürdü. Kışın önünde odun kömür telaşı başlar, durumu iyi olanlar Tunçbilek, kalender kesim İlgin kömürü yakardı. Sokak aralarında odun biçen ağaç motorlarının sesi inletirdi ortalığı. Ardından, omuzunda bir baltayla odun kırmaya talip bir babayiğit çıkagelirdi kapıya... Tam yeri geldi, bir de anımı kıştırıyım araya. Memuriyet hayatıma geçiş yaptığım yıllardı, 1989-90 diyelim, kışlık odunumu alıp biçirdikten sonra 40'lı yaşlarda kara yağız bir adam geldi kırmaya.

ÇUMRA'NIN YİĞİTLERİ

PROF. DR. MEVLÜT MÜLAYİM

Çumra'yı seven Yiğitler
Çumra'ya gönül veren Gençler
Bil kendini sev seni sevenleri
Cennet et yaşadığın yerleri

Ağaç olsun Kuş olsun çevrende
Koşsun, uçsun, dolaşsın birileri
Sıradan değil, anılsın Pirileri
Sev sevil Çumra'nın Yiğitleri

Manevi iklim sarsın seni
Çatalhöyük'ten bu güne tarihini
Bil, öğren tarihteki yerini
Hizmet et ülkeye Çumra'nın Yiğitleri

Yanlış hatırlamıyorsam on beş veya yirmi lira gibi bir ücret talep etmiş, işi ona vermiştim. Bu arada kapıda unuttuğumuz anahatar yüzünden ailecek dışarda kalmış, çilingir çağırılmıştık. Usta yarım saat uğraşından sonra kapıyı açıp 75 lira talep etmişti. Çok değil mi dedim; "sanat icra ediyoruz, standart ücreti bu abi" demişti. Odun kıran adamı düşündüm! Üç dört saat balta sallamış, aldığı 20 lirayla sevinerek, huzur içinde evinin yolunu tutmuştu. Ne adil bir düzen amma değil mi?

Baharda yeni bir telaş başlar, karınca misali insanlar tarlaya tapana dağılırdı. Kavun, tohum olarak toprakla buluşmasından pazara sevkine kadar her safhası ayrı bir katma değer olarak dönerdi. Kavun sezonu açıldığında Çumra'nın nüfusu artardı. Şapka yelek ve şalvar giyen Adanalı tüccarlar hatırlıyorum, Belediye yanındaki parkın müdavimleri olarak her masanın başı kalabalıklasır, sıkı pazarlıklara sahne olurdu. Kavun yüklenmiş kamyonlar caddelerde sıralanırdı. İstasyonda kavun satmak için treni bekleyen çocuklar, gençler günlük harçlık çıkarma peşinde ilginç hatıralar bırakırlardı. Taksicisi, otelcisi, esnafı bayram ederdi o günlerde, herkesin rızık kapısı ardına kadar açılırdı. Fethiye karpuzu eşlik ederdi kavuna, yerel pazara hitap ederdi fakat piyasaya çıktığında diğer karpuz sergilerini alaşağı ederdi. Bunların ardından pancar sökümü ve kantara teslim telaşı başlar, kış bastırmadan pancarın tarladan çıkması için insanüstü bir faaliyete girişilirdi. . .

Her evin önünde yetiştirilen sebze meyve, ev üretimi yağ, peynir yumurta ve yoğurt direk pazara inerdi. Evin ihtiyacından artan tavuk, hindi, kaz gibi kanatlıların satıldığı bölüm pazarın en cazip alanı olur sabah erken yetişen alırdı. Pazar su deposunun altında kurulurdu o zamanlar. Çarşı Camii yanında dükkânlarla çevrili kapalı bir Pazar yeri daha vardı ve süt ürünleri burada satıldığı için Çumralılar Yoğurt Pazarı derdi. Çumra Belediyesi buraya otel ve iş merkezi yapmış günümüzde. Pazar alışverişini yapanlar sepetini, pazar çantası veya filesini doldurduktan sonra bir at arabası kiralar eve taşırlardı. Uzaklığa veya yüküne göre pazarlık ederdi müşteriler, apayrı renkli bir sektörün temsilcisiydi at arabacılarımız. Çarşıda işini kovalayanlar, pazarların yanında durarak yapanlar ve odun kömür taşıyanlar ayrı grupta yer alır, atına gözünü bakarlardı.

Günümüze ulaşan at arabacısı kaldı mı bilmiyorum, asfalt yollarda rahvan giden atların uyumlu nal sesleri hâlâ kulaklarımızda notalı bir parça gibi çınlıyor.

Hülasa; her aile küçük bir işletme, her hane kendi çapında bir üretim merkezi gibiydi. Verimli topraklarımızın bir metre altında su hazırdı, o yüzden kuraç toprakların efendisi, bolluğun bereketin pınarı derim memleketimi anlatırken. Her bahçede kol gücüyle çalışan tulumbarlar vardı, dedemin bahçesinde küçük havuzu bir saate varmaz suyla doldururduk. Daha büyük bahçelerde elektrikli dinamo denilen sistem kurulur, bir düğmeye basmak yeterli olur, o havuzlar dolar boşalırdı koca yaz.

Sözün özü; ben Çumra'nın bu gününü Sare Ablaların, her tarlada çapa izi bırakan kadınlarımızın kızlarımızın, yoksulluğun taa dibinden çıkagelen emekçi insanlarımızın alın terine borçludur derim. Sofraya gelen her lokma helal, kazancın beti bereketi tükenmez deryaydı. . .

Görüyorsunuz değerli okuyucular, öylesine dolu hatıralarla geçmişe dalmışım ki daha mahallelerden çıkıp çarşıya bile inemedim. Çarşıyı da bir başka arkadaşım yazar, hepsini ben yazarsam tadı kaçır. Yine de başlıklar atarak, âşıklık geleneğinde olduğu gibi konulara ayak verip bitirelim. Haftanın film afişi parkın köşesindeydi, Yıldırım Sineması hafta sonu büyük heyecandı, çekirdek gazoz da eğlencenin amortisiydi. İz bırakan insanlarımız vardı. Parkın tam karşı köşesi; camekânlı mavi, mini tekerlekli çekirdek arabası, gazete kâğıdından külaha teneke ölçeklerle 25-50 kuruşa çekirdek satan 'Günaşıkçı Hüseyin' abisi, caddelerde bazen eğlenceli bazen önünden herkesin kaçıp saklanacak yer aradığı Çumra'nın Gülü Nail Babası, kendi imalatı tadına doyumaz dondurma ve gazoz üstadı Mehmet amcası, Vali Konağının sahibi fötr şapkasıyla makam aracı at arabasında halkı selamlayan, sünnet çocuklarının evini hafife gibi bulan 'Tıkr Hüseyin' ağası. Delralcı Faik, Davulcu Hulusi, İhsan Batu; ayrıca tanıklık ettiğim dönemin Belediye Başkanı Merhum D. Ali Çalık ile Candarma İsmail'in tekesi de renkli hikâyeler barındıran simalardı. Ahhh ne günlerdi be; bir varmış, bir yokmuş hesabı yalan dünya. . .

Selam ve muhabbetle toprağımın güzel insanlarına selam olsun. . .